

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ – ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΡΑΚΙΩΤΩΝ
ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΝΕΣΤΟΥ**

**«100 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΡΑΚΗ»
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΡΟΪΔΟΥ**

Καλημέρα σας,

Η γεωγραφική ενότητα της Θράκης αποτελείται από τρία τμήματα: το βόρειο τμήμα που ανήκει στην Βουλγαρία και ονομαζόταν αλλιώς Ανατολική Ρωμυλία, το ανατολικό τμήμα ή αλλιώς Ανατολική Θράκη, που ανήκει στην Τουρκία και το δυτικό τμήμα, η ονομαζόμενη Δυτική Θράκη, που αποτελεί ελληνικό έδαφος από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και έπειτα.

Ωστόσο, για να αποτελέσει η Δυτική Θράκη ελληνικό έδαφος πέρασε πολλά δεινά εξαιτίας της πλεονεκτικής γεωγραφικής της θέσης. Τα δεινά ξεκινούν, πολλά χρόνια πριν, από τα μέσα του 14^{ου} αιώνα, όπου οι Οθωμανοί κυριαρχούν την ευρύτερη περιοχή της Θράκης. Μετά την επανάσταση του 1821 η Ελλάδα ανακηρύσσεται ανεξάρτητο κράτος και απελευθερώνεται από τον ζυγό των Τούρκων. Πάραυτα, εμφανίζεται ένας ακόμη διεκδικητής της Θράκης, οι Βούλγαροι, οι οποίοι επιθυμούν πάση θυσία να εξασφαλίσουν διέξοδο προς το Αιγαίο Πέλαγος.

Τον Νοέμβριο του 1912 η περιοχή της Θράκης καταλαμβάνεται από το στρατό των Βουλγάρων έχοντας συνάψει συμμαχία με την Ελλάδα και τη Σερβία με σκοπό την απομάκρυνση του Τούρκου στρατηγού Μεχμέτ Εμβέρ πασά. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι κάτοικοι της περιοχής υποδέχτηκαν τους Βουλγάρους ως απελευθερωτές. Δεν άργησαν, όμως, να αποκαλύψουν τα πραγματικά τους συμφέροντα κατά της Ελλάδας. Ξεκίνησαν να εφαρμόζουν πολιτική εθνικής κάθαρσης στη Δυτική Θράκη, ώστε ο ελληνικός πληθυσμός της περιοχής να μην εμποδίσει την ενσωμάτωση της περιοχής στην επικράτειά τους. Πολλοί Έλληνες διώχτηκαν από την περιοχή, άλλοι φορολογήθηκαν, ενώ άλλοι στρατολογήθηκαν. Οι δύσκολες αυτές συνθήκες συνεχίστηκαν, καθώς οι διαπραγματεύσεις στο Λονδίνο δεν εκπλήρωναν τις επιθυμίες των τριών συμμάχων όσον αφορά την εδαφική διανομή.

Ακολουθεί ο Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος με τη Βουλγαρία να στρέφεται εναντίον των χωρών που πριν από λίγο ήταν σύμμαχοί της. Ο ελληνικός στρατός άρχισε να απελευθερώνει τα εδάφη του, γεγονός που τρομοκράτησε τους Βουλγάρους. Θεωρώντας πως υπάρχει περίπτωση να χάσουν ό,τι έχουν, οι Βούλγαροι ζητούν από την Ρωσία να μεσολαβήσει για να συνάψουν ανακωχή. Η Ελλάδα, όμως αντιστέκεται, έχοντας βάλει ως σκοπό να φτάσει πρώτα στην Ξάνθη και να εξασφαλίσει ένα μέρος της Δυτικής Θράκης. Η μάχη της Τζουμαγιάς τον Ιούλιο του 1913 καθόρισε και τις περιοχές που θα απελευθερωθούν: την Ξάνθη, την Κομοτηνή και την Αλεξανδρούπολη. Έτσι, οι Βούλγαροι με την τροπή που είχαν πάρει τα γεγονότα αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν αυτές τις περιοχές, αλλά μη μπορώντας να δεχτούν την ήττα τους από τον ελληνικό στρατό, λεηλάτησαν τα πάντα φεύγοντας. Η πρώτη απελευθέρωση είχε πραγματοποιηθεί, αλλά δυστυχώς δεν κράτησε για πολύ.

Στη συνέχεια πραγματοποιείται η Συνδιάσκεψη του Βουκουρεστίου, στην οποία η Βούλγαροι γνωρίζοντας την εδαφική κατανομή μεταξύ των χωρών, συνεχίζουν να διεκδικούν και να απαιτούν τα εδάφη τόσο της Δυτικής Θράκης, αλλά και της Ανατολικής Μακεδονίας, ενώ η Ελλάδα προσπαθούσε να τα διατηρήσει ως έχουν. Δυστυχώς όμως, για την Ελλάδα δεν είχε υποστηρικτές στα αιτήματά της. Πιο συγκεκριμένα η Αγγλία, η Ιταλία και η Γαλλία κράτησαν ουδέτερη στάση επί του θέματος Από την άλλη πλευρά όμως η Ρωσία, η Αυστρία και η Γερμανία υποστήριζαν τη διέξοδο των Βουλγάρων στο Αιγαίο Πέλαγος, επομένως και την ενσωμάτωση της Δυτικής Θράκης στην εδαφική τους επικράτεια. Υπό αυτές τις συνθήκες, ο Βενιζέλος ωθείται να διαπραγματευτεί μαζί με τους Βούλγαρους, θέλοντας να αποφύγει την έναρξη ενός νέου πολέμου μαζί τους. Έτσι, το 1913 υπογράφεται η Συνθήκη του Βουκουρεστίου, με την οποία η Ελλάδα παραχωρεί στη Βουλγαρία όλη τη Δυτική Θράκη και τα σύνορα της Ελλάδας φτάνουν μέχρι 50 χιλιόμετρα ανατολικά της Καβάλας.

Όσον αφορά τους κατοίκους, τόσο οι Έλληνες όσο και οι μουσουλμάνοι της περιοχής ήταν δυσαρεστημένοι με την απόφαση της Συνθήκης, με αποτέλεσμα να στραφούν προς τις ευρωπαϊκές δυνάμεις είτε για να διαμαρτυρηθούν είτε για να ζητήσουν βοήθεια. Κάποιοι βέβαια πήραν την απόφαση να εγκαταλείψουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους, για να περάσουν στα ελληνικά σύνορα, ενώ κάποιοι άλλοι μη μπορώντας να δεχτούν την απόφαση, αλλά και θέλοντας να υπερασπιστούν τον τόπο τους ζητώντας τη βοήθεια της Ελλάδας, δεν δίστασαν να

πάρουν τα όπλα, για να κηρύξουν την αυτονομία της περιοχής. Παρόλα αυτά, η Συνθήκη δεν μπορούσε να ακυρωθεί.

Ενώ λοιπόν οι κάτοικοι υπερασπίζονταν τα εδάφη τους και τάσσονταν κατά της απόφασης της Συνθήκης του Βουκουρεστίου, υπογράφεται και δεύτερη συνθήκη, η Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης, μεταξύ της Τουρκίας και της Βουλγαρίας, η οποία αναγνώριζε τη Δυτική Θράκη βουλγαρικό έδαφος.

Με αυτή την εξέλιξη των γεγονότων, οι Βούλγαροι γεμάτοι σθένος εισχωρούν στη Θράκη με το σύνθημα «Διά τους Έλληνες δεν υπάρχει τόπος εις την Θράκη», το οποίο όπως ήταν φυσικό ήθελαν και να το εφαρμόσουν. Έτσι, απαγόρευσαν την επιστροφή των Ελλήνων προσφύγων, έκλεισαν τα ελληνικά σχολεία, ενώ οι δάσκαλοι και οι ιερείς διώχθηκαν.

Όμως η αντίστροφη μέτρηση είχε ξεκινήσει για την απελευθέρωση της Δυτικής Θράκης. Την περίοδο του Α Παγκοσμίου Πολέμου ο ελληνικός στρατός πετυχαίνει νίκη κατά των Βουλγάρων στη Μάχη του Σκρα το 1918, γεγονός που τους εξέπληξε όλους, καθώς οι Βούλγαροι είχαν ισχυρό οχυρό. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι τελευταίοι να ζητήσουν και να υπογράψουν ανακωχή με την Ελλάδα, ενώ συμφώνησαν να εγκαταλείψουν τα εδάφη που βρίσκονταν στην κυριότητά τους.

Εκπρόσωπος της περιοχής ορίζεται ο Χαρίσιος Βαμβακάς, έμπιστος του Βενιζέλου, με σκοπό να καταστρέψει τα βουλγαρικά ερείσματα, να κερδίσει την εύνοια και την εμπιστοσύνη των μη Ελλήνων κατοίκων, αλλά και να αναγνωρίσει τα προβλήματα της περιοχής. Στα χρόνια που ακολούθησαν υπήρξε σκληρός πόλεμος διπλωματίας ανάμεσα στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Τουρκία τόσο για την διεκδίκηση της Δυτικής αλλά και της Ανατολικής Θράκης.

Το 1919 ο Βαμβακάς, με τη βοήθεια της Ελληνικής Στρατιωτικής Αποστολής με έδρα στη Σόφια υπό το συνταγματάρχη Μαζαράκη – Αινιάν, επιχειρούν την επάνοδο των Ελλήνων προσφύγων στη Θράκη. Ο Μαζαράκης, συγκεκριμένα, αναζητούσε σε όλη τη Βουλγαρία όμηρους, φυλακισμένους και αιχμαλώτους στους οποίους θα εξασφάλιζε την επιστροφή τους. Πλέον το μέλλον της Δυτικής Θράκης εξαρτιόταν από το τι θα αποφάσιζαν οι σύμμαχοι της Ελλάδας.

Εν συνεχεία, το ζήτημα της Ελλάδας μεταφέρθηκε σε υποεπιτροπή εμπειρογνομόνων, στην οποία η Μεγάλες Δυνάμεις είχαν από δυο εκπροσώπους. Τα αποτελέσματα ήταν ευνοϊκά για την Ελλάδα, παρά τις αντιρρήσεις των Ιταλών και των Αμερικανών, και στις 6 Μαρτίου του 1919 όλα τα μέλη της επιτροπής κατέληξαν πως η Δυτική Θράκη πρέπει να παραχωρηθεί στην Ελλάδα.

Ύστερα, λοιπόν, από πάρα πολλές διπλωματικές διεργασίες και διαπραγματεύσεις μεταξύ των χωρών υπογράφεται τον Νοέμβριο του 1919 η Συνθήκη Ειρήνης στο Νεϊγί , σύμφωνα με την οποία η Δυτική Θράκη αφαιρείται από τη Βουλγαρία και η τελευταία υποχρεούται να αποδεχτεί οποιαδήποτε απόφαση παρθεί για την περιοχή που επιθυμούσε τόσο πολύ. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι η Δυτική Θράκη αποτελούσε διασυμμαχικό κράτος με την ονομασία «Χώρα της Θράκης», επίσημη γλώσσα ήταν τα γαλλικά, ενώ την διοίκησή της είχε αναλάβει ο Στρατηγός Σαρπί. Δημιουργώντας τη Θράκη ως διασυμμαχικό κράτος η Γαλλία αποσκοπούσε στην εκπλήρωση των δικών της συμφερόντων και όχι της Ελλάδας υπέρ της Δυτικής Θράκης.

Η διασυμμαχική κατοχή διήρκησε έως τις 14 Μαΐου του 1920, ημερομηνία ορόσημο για την Δυτική Θράκη, όπου τα ελληνικά στρατεύματα επιχειρούν να απελευθερώσουν τα εδάφη της και να αντικαταστήσουν σε όλες τις περιοχές τα γαλλικά στρατεύματα. Ο Βενιζέλος ζήτησε να εφαρμοστεί σχέδιο ισονομίας και ισοπολιτείας, ώστε όλες οι εθνότητες που κατοικούσαν στις περιοχές να νιώσουν ασφάλεια, αλλά και να εμπιστευτούν την ελληνική διοίκηση. Το σχέδιο, όπως ήταν αναμενόμενο, στέφθηκε με επιτυχία. Το Αύγουστο της ίδιας χρονιάς υπογράφεται η ειδική Συνθήκη «περί Θράκης» στις Σέβρες, με την οποία η Δυτική και Ανατολική Θράκη περνούν στην δικαιοδοσία της Ελλάδας με Ύπατο Αρμοστή τον Αντώνιο Σακτούρη.

Έχοντας κάνει μια ιστορική αναδρομή στο παρελθόν της Δυτικής Θράκης, μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτό ότι αποτελούσε το «μήλο της ελληνοβουλγαρικής έριδος», αλλά και μέσω αυτής εκπληρώνονταν τα συμφέροντα των υπόλοιπων κρατών που τάσσονταν υπέρ ή κατά της προσάρτησής της στο ελληνικό κράτος. Τα λόγια του Ιωάννη Μεταξά το 1916 ήταν προφητικά για τα χρόνια που ακολούθησαν: «Φρονώ ότι την ποθουμένην επέκτασιν δεν θα κατορθώση η Ελλάς αγωνιζόμενη εν Σερβία, ούτε κατά της Τουρκίας αλλ' αγωνιζομένη και εξοντώνουσα την Βουλγαρίαν».

Αριθμώντας πλέον 100 χρόνια από την απελευθέρωση της Θράκης και κλείνοντας αυτή την ιστορική αναδρομή θα ήθελα να παραθέσω τα λόγια του Βενιζέλου σε τηλεγράφημα που έστειλε στον κυβερνητικό αντιπρόσωπο της Θράκης: «Χαίρω μεγάλως αγγέλων υμίν ότι σήμερον εβδόμην επέτειον Συνθήκης Βουκουρεστίου υπεγράφη συνθήκη ειρήνης μετά Τουρκίας, δι' ης αι κυριότεραι σύμμαχοι δυνάμεις μεταβίβασαν ημίν Δυτικήν Θράκην».

Χρόνια Πολλά Θράκη!

Επί τη ευκαιρία θα ήθελα να ευχηθώ χρόνια πολλά και στην εκκλησία μας, εν όψει του Αγίου Δημητρίου, που είναι ο πολιούχος της πόλης μας, και φυσικά σε όλους όσοι γιορτάζουν σήμερα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διβάνη, Λ. (2000), *Η ΕΛΛΗΦΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (1830 – 1947)* (Απόπειρα πατριδογνωσίας), Αθήνα: Καστανιώτη

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Η απελευθέρωση της Θράκης, 14 Μαΐου 1920, στο <http://thessgiatro.gr/index.php/topics/thessaloniki-videos/item/3113-i-apeleutherosi-tis-thrakis14-maiou-1920>

Θρακικός Πολιτιστικός Σύλλογος Στουτγάρδης, *Απελευθέρωση της Θράκης*, στο: https://www.thraki.de/thraki/apeleutherosi_tis_thrakis/ (δημοσιεύτηκε το 2019)

Πατρίδα μου, *Το Παρασκήνιο Ενσωμάτωσης της Θράκης*, στο: http://www.patridamou.gr/?page_id=513 (δημοσιεύτηκε το 2020)